

Sygn. akt IV KK 230/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 sierpnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dorota Rysińska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Cesarz

SSN Józef Szewczyk

Protokolant Danuta Bratkrajc

w sprawie **A.N.**

skazanego z art. 209 § 1 kk

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu,

w trybie art. 535 § 5 kpk

w dniu 21 sierpnia 2013 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego

od wyroku Sądu Rejonowego w B.

z dnia 10 kwietnia 2012 r.

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego
rozpoznania Sądowi Rejonowemu w B.**

UZASADNIENIE

Prokurator Generalny zaskarżył kasacją, wniesioną na korzyść A. N., prawomocny wyrok zaoczny Sądu Rejonowego w B. z dnia 10 kwietnia 2012 r., którym to wyrokiem oskarżony został uznany za winnego tego, że w okresie od 23

stycznia 2008 roku do 31 stycznia 2011 roku w C. uporczywie uchylał się od wykonywania ciężącego na nim obowiązku alimentacyjnego na rzecz córki D. N., przez co naraził ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, za który to czyn, na podstawie art. 209 § 1 k.k., został skazany na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 5 lat i zobowiązaniem go w tym okresie do łożenia na utrzymanie córki.

Wyrokowi temu skarżący zarzucił:

- „1. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego tj. art. 366 § 1 k.p.k. i art. 410 k.p.k., polegające na zaniechaniu wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy, mających znaczenie dla prawidłowego określenia czasu popełnienia przez A. N. czynu z art. 209 § 1 k.k. skutkującym pominięciem przez sąd, znajdującej się w aktach sprawy informacji o uprzedniej karalności oskarżonego za czyn z art. 209 § 1 k.k., co doprowadziło do wadliwego określenia granic czasowych przypisanego mu czynu i skazania go za uchylanie się od ciężącego obowiązku alimentacyjnego na rzecz małoletniej D. N. w okresie od 23 stycznia 2008 roku do 31 stycznia 2011 roku, pomimo, iż prawomocnym wyrokiem nakazowym Sądu Rejonowego w B. z dnia 29 października 2010 roku, A. N. został skazany za przestępstwo niealimentacji popełnione na szkodę tej samej pokrzywdzonej w okresie od 26 marca 2008 roku do 7 sierpnia 2010 roku;*
- 2. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa karnego procesowego tj. art. 469 k.p.k., polegające na rozpoznaniu sprawy w trybie uproszczonym i wydanie wyroku zaocznego, pomimo, iż postępowanie przygotowawcze prowadzone było w formie śledztwa z uwagi na pozbawienie A. N. wolności w innej sprawie”.*

Podnosząc powyższe Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w B. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Oba zarzuty kasacji okazały się zasadne w stopniu oczywistym, a wniosek skargi tym bardziej zasługiwał na uwzględnienie, że wskazane w pkt. 2

naruszenie prawa procesowego przybrało ostatecznie postać tzw. bezwzględnej przyczyny odwoławczej, określonej w art. 439 § 1 pkt. 11 k.p.k.

I. Odnosząc się najpierw do drugiego z zarzutów kasacji, należy wskazać, że na etapie postępowania przygotowawczego A. N. był pozbawiony wolności, skutkiem czego prokurator – stosownie do treści art. 325 c pkt. 1 k.p.k. – podjął decyzję o prowadzeniu tego postępowania w formie śledztwa (k. 42). Ta forma prowadzenia postępowania przygotowawczego obligowała Sąd do rozpoznania sprawy A. N. w trybie zwykłym. Unormowanie art. 469 k.p.k. stanowi bowiem, że w trybie uproszczonym sąd rozpoznaje tylko te sprawy, w których było prowadzone dochodzenie. Taki też tryb postępowania sądowego prawidłowo wskazał prokurator we wniesionym akcie oskarżenia. Sąd Rejonowy natomiast nie dostrzegł tych faktów procesowych. Rozpoznał sprawę w trybie uproszczonym i wydał wyrok zaoczny po przeprowadzeniu rozprawy pod nieobecność oskarżonego.

Na tym tle Prokurator Generalny ma więc rację, że postępowanie Sądu Rejonowego w rażący sposób naruszyło przepis art. 469 k.p.k., wskazany w pkt. 2 kasacji. Trafnie również w uzasadnieniu skargi zauważa, że w efekcie tego uchybienia doszło do rozpoznania sprawy pod nieobecność oskarżonego, z pozbawieniem go prawa osobistego uczestniczenia w rozprawie i obrony swych interesów. Nie dostrzega natomiast, że owego faktu przeprowadzenia rozprawy bez udziału oskarżonego nie można traktować w kategoriach jedynie „zwykłych” konsekwencji wysuniętego w zarzucie uchybienia, świadczących o istotnym jego wpływie na treść zaskarżonego wyroku.

Należy bowiem przypomnieć, że zgodnie z treścią art. 374 § 1 k.p.k. udział oskarżonego w rozprawie głównej jest, co do zasady (jeżeli ustawa nie stanowi inaczej), obowiązkowy. Złamanie zaś tej zasady kwalifikuje się – ze względu na szczególną wagę tego naruszenia – jako przesłanka uchylenia obciążonego taką wadą wyroku, i to już bez badania wpływu tej wady na jego treść (art. 439 § 1 pkt. 11). Skoro więc niniejsza sprawa nie podlegała rozpoznaniu w trybie uproszczonym – w którym przewidziano odstępstwo od obowiązkowego udziału oskarżonego w rozprawie (art. 479 § 1 k.p.k.) – lecz w trybie zwykłym, to nie ulega wątpliwości, że w konsekwencji zarzucanego

naruszenia art. 469 k.p.k., w postępowaniu Sądu doszło do opisanego powyżej uchybienia w rozpoznaniu sprawy pod nieobecność oskarżonego. Obecność ta, zgodnie z treścią art. 374 § 1 k.p.k., była bowiem obowiązkowa.

II. Jako w pełni zasadny należało też ocenić zarzut wysunięty w pkt. 1 kasacji. Analiza materiałów sprawy w pełni potwierdza fakty leżące u jego podstaw, a wynikające z samej treści tego zarzutu.

W istocie, poza wszelką wiedzą orzekającego Sądu Rejonowego znalazła się okoliczność, że prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w B. z dnia 29 października 2010 r., A. N. został skazany za czyn z art. 209 § 1 k.k., popełniony na szkodę córki, D.N., w okresie od dnia 26 marca 2008 r. do dnia 7 sierpnia 2010 r. Sam fakt wcześniejszego skazania oskarżonego za przestępstwo niealimentacji wynikał co prawda z informacji Krajowego Rejestru Skazanych, której dołączenia do akt Sąd Rejonowy zażądał od prokuratora (kwestia karalności oskarżonego nie została ustalona w postępowaniu przygotowawczym), ale nie dość na tym, że dokumentu tego – z rażąco obrazą art. 410 k.p.k. – Sąd Rejonowy nie zaliczył już do materiału dowodowego, to nie dostrzegł też żadnej potrzeby ustalenia okresu niealimentacji, objętego wykazaniem w karcie karnej orzeczeniem. Prostą tego konsekwencją było więc zaniechanie przez orzekający Sąd uzyskania choćby odpisu wspomnianego wyroku i włączenia go do podstawy dowodowej. Pozwala to więc stwierdzić, że rację ma Prokurator Generalny, zarzucając Sądowi także rażąco obrazę przepisu art. 366 § 1 k.p.k., który nakazuje przewodniczącemu rozprawy dążenie do wyjaśnienia wszelkich istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności.

O tym, że wynikające z treści przywołanego wyroku okoliczności miały znaczenie dla dokonania w sprawie prawidłowych ustaleń faktycznych świadczy zaś porównanie danych wynikających z opisu czynu przypisanego oskarżonemu wcześniejszym wyrokiem i zarzucanego w niniejszej sprawie. W obu tych czynach występuje ta sama osoba pokrzywdzona przestępstwem, jednocześnie zaś okresy uporczywego uchylania się od płacenia na jej rzecz alimentów w pewnej części pokrywają się. Zestawienie tych okresów (od dnia 26 marca 2008 r. do dnia 7 sierpnia 2010 r. w sprawie [...] i od dnia 23 stycznia 2008 r. do dnia 31 stycznia 2011 r. w sprawie [...], będącej przedmiotem rozpoznania)

przekonuje – jak trafnie podnosi Prokurator Generalny – że w realiach niniejszej sprawy zachodziły wprawdzie podstawy do skazania A. N. za uporczywe uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego na rzecz D. N., jednakże nie w zarzucanym mu okresie, a jedynie w okresie wykraczającym poza ramy czasowe czynu, za który został on wcześniej prawomocnie skazany. Bez wątplenia więc odnosiło się to do okresu biegnącego dopiero od dnia 8 sierpnia 2010 r. (do dnia 31 stycznia 2011 r.).

Bezpośrednim skutkiem dopuszczenia się przez Sąd Rejonowy uchybień procesowych, podnoszonych w omawianym zarzucie kasacyjnym, było zatem dokonanie błędnych, niekorzystnych dla oskarżonego ustaleń faktycznych, a co za tym idzie, podanie wadliwego, w świetle obowiązku wynikającego z art. 413 § 2 pkt. 1 k.p.k., opisu czynu w zakresie czasu popełnienia przestępstwa.

III. Jak zatem powyżej wykazano, uchylenie zaskarżonego wyroku jawiło się zarówno jako nieodzowne w świetle art. 439 § 1 pkt. 11 k.p.k., jak i niezbędne – skoro inne rażące naruszenia prawa, zarzucane w kasacji, miały istotny wpływ na treść zaskarżonego nią wyroku.

IV. W ponowionym postępowaniu Sąd Rejonowy ustrzeże się opisanych powyżej uchybień procesowych w zakresie trybu postępowania oraz udziału oskarżonego w rozprawie, a nadto w zakresie sposobu prowadzenia postępowania dowodowego. Po przeprowadzeniu tego postępowania w koniecznym wymiarze, Sąd Rejonowy dokona oceny zachowania oskarżonego z punktu widzenia znamion przestępstwa określonego w art. 209 § 1 k.k., z uwzględnieniem ustaleń wynikających z wydanego wcześniej, prawomocnego wyroku skazującego oskarżonego za taki czyn.